

Kees Rijlaarsdam: "Iedereen heeft weleens een verwerper. Niet leuk, maar het hoort erbij. Wij hadden er binnen een maand 25"

Melkveehouder Kees Rijlaarsdam en zijn dochter Nanet verdiepten zich in neospora, nadat deze ziekte uitbrak op hun bedrijf.

Yoni Pasman, redacteur

KEES RIJLAARSDAM PAKTE NEOSPORA GRONDIG AAN

“Alleen nog koeien zonder neospora”

Een melkveehouder wil het liefst alles zelf in de hand hebben. Maar soms lukt dat niet, dan overkomt het je. Zoals op het bedrijf van Kees Rijlaarsdam in Bodegraven. Het bedrijf kreeg te maken met neospora. Maar met veel discipline en een hoop geduld kreeg Kees de controle weer terug.

Bij huize Rijlaarsdam zijn ze niet bang om te vernieuwen. Onlangs werd de jongveestal nog compleet verbouwd. Die werd hoger en de asbestgolfplaten moesten weg. Het was al de vierde keer dat de Hollandse stal, die zijn vader vijftig jaar geleden liet bouwen, onder handen werd genomen. “Dat loopt gewoon zo. Als je bij wil blijven, dan moet je regelmatig vernieuwen.”

Het eenmansbedrijf met zo’n honderd koeien en bijbehorend jongvee loopt goed. Dochter Nanet (21) zit in het derde jaar van de studie Diergeneeskunde aan de Universiteit Utrecht en denkt veel mee. In het weekend komt ze thuis en helpt ze met bijvoorbeeld melken, dat ze op de traditionele manier doen in een 2x10 zij-aan-zijstal. In het voorjaar, na de eerste snede, gaan de koeien naar buiten.

Met een productie van gemiddeld 8.500 liter per koe is Kees tevreden, gezien de geschiedenis. Want de afgelopen jaren heeft hij de veestapel bijna compleet vernieuwd. Een behoorlijke opgave voor een melkveehouder die een volledig gesloten bedrijfsvoering gewend was. De aanleiding was een positieve test op neospora, op 80 procent van zijn koppel.

Schoolboeken

Veel wist Kees nog niet over de ziekte, die veroorzaakt wordt door een parasiet en kan leiden tot abortussen, steenvruchten en onregelmatige terugkomers. In de meeste gevallen loopt de besmetting van koe op kalf. Koeien kunnen ook worden besmet door honden die de parasiet bij zich dragen. Kees kende het ▶

uit de schoolboeken, maar in 'zijn' tijd was er nog weinig over bekend. Dus toen er een heuse abortusstorm ontstond op zijn bedrijf, was de schok groot. "Iedereen heeft weleens een verwerper. Dat is niet leuk, maar dat hoort erbij. Maar na een paar dagen was er weer één. En binnen een maand hadden we 25 verwerpers."

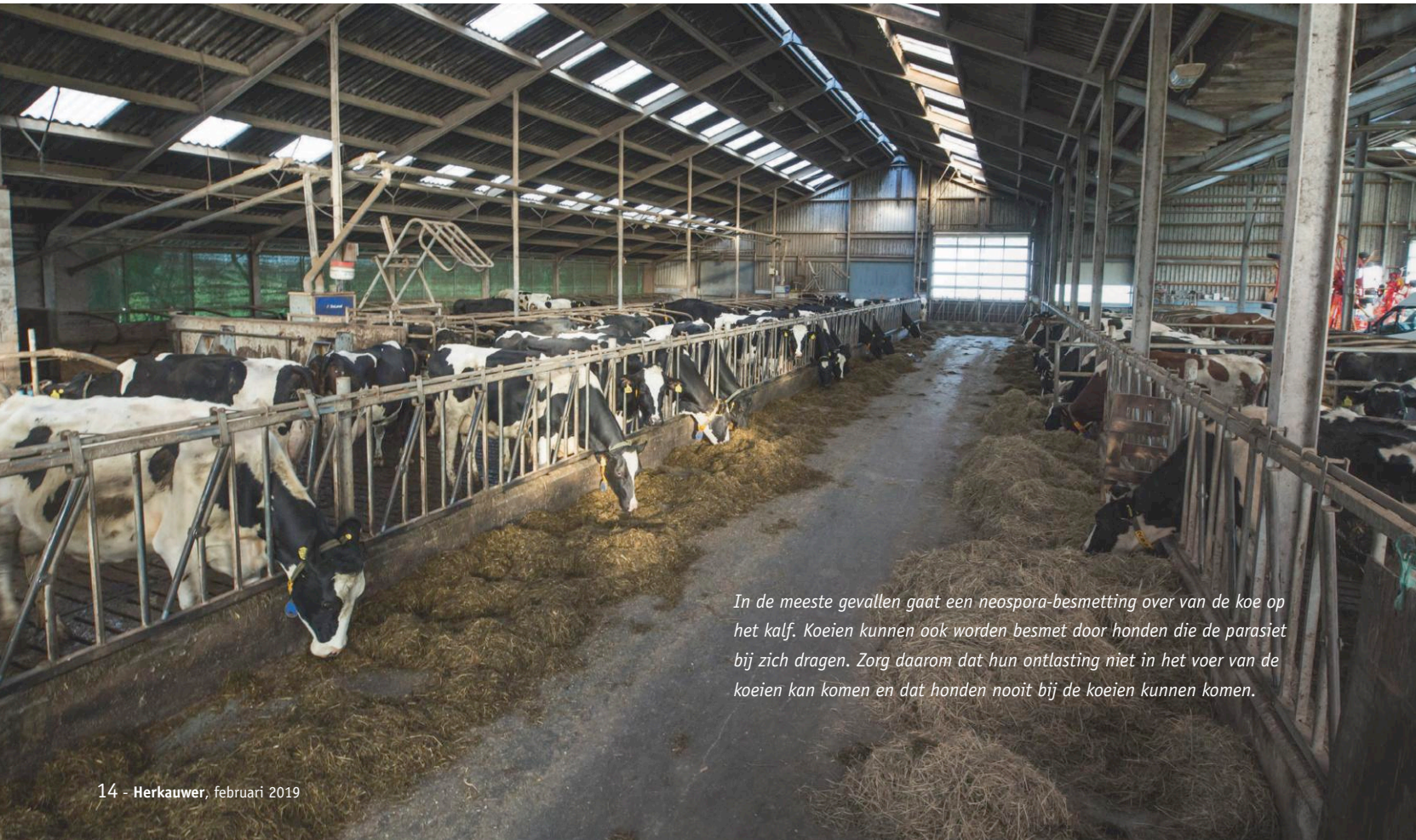
"Ik wilde dit probleem zo snel mogelijk tackelen"

Bij de tweede verwerper werd de dierenarts gebeld en al na twee weken kwam een GD-dierenarts op het bedrijf kijken om alle dieren te tappen. "Als er zo veel verwerpers in korte tijd zijn, kan dat meerdere oorzaken hebben. Een daarvan is BVD." BVD was het gelukkig niet, maar uit het bloedonderzoek bleek dat een groot deel van de veestapel besmet was met neospora.

Het enige wat Kees wilde, was ermee aan de gang: zijn veestapel weer gezond maken. De veehouder raadpleegde Google, vakliteratuur en GD. Regelmatig belde of mailde hij GD met vragen. "Als ik ergens mee geconfronteerd word, dan wil ik zo snel mogelijk weten hoe ik dat probleem kan tackelen. Het is ook wel een complexe ziekte. Het was prettig dat ik met iemand kon overleggen die die kennis had, zodat ik het zelf ook kon begrijpen." Hij kwam er al snel achter dat het veel van zijn doorzettingsvermogen zou vergen om zijn koppel weer gezond te krijgen. Maar hij wilde verder.

Overdracht

Om een plan te maken, ging hij ervan uit dat de kans dat een met neospora besmette koe de ziekte zou overdragen op haar kalf, 100 procent was. "Het is minder, maar ik wilde dieren die helemaal vrij zijn van neospora." De eerste stap was de aankoop van veertig kalveren, vaarzen en pinken, die hij vervolgens ging insemineren. En ja, de koeien met neospora gingen direct uit de foklijn en uiteindelijk weg.

In de meeste gevallen gaat een neospora-besmetting over van de koe op het kalf. Koeien kunnen ook worden besmet door honden die de parasiet bij zich dragen. Zorg daarom dat hun ontlasting niet in het voer van de koeien kan komen en dat honden nooit bij de koeien kunnen komen.

Het aanvoeren op zichzelf was al een enorme stap voor Kees. “Ik ben ervan overtuigd dat je zelf een foklijn moet creëren. Dan krijg je altijd de beste koeien, die het op jouw bedrijf, onder jouw omstandigheden, goed doen. Dat is het beste uitgangspunt.” Het allerliefst was hij met een geheel nieuwe veestapel opnieuw begonnen. “Dan heb je de minste kans op insleep van ziektes. Je kunt met een groep verdergaan die al een goede basis heeft.” Dat kon helaas niet.

Toen het probleem werd ontdekt was zijn productie gemiddeld 9.000 liter per koe. “Ik had voor elkaar wat ik zocht. Toen ik met het bedrijf begon was mijn visie om volledig zelfvoorzienend te zijn met 70 à 80 koeien en 6,5 ton melk. Nu was ik zelfs al verder dan dat en dan gooit zoiets roet in je eten. Maar als ik me ergens in vastbijt, dan gebeurt het ook.”

Bij nul beginnen

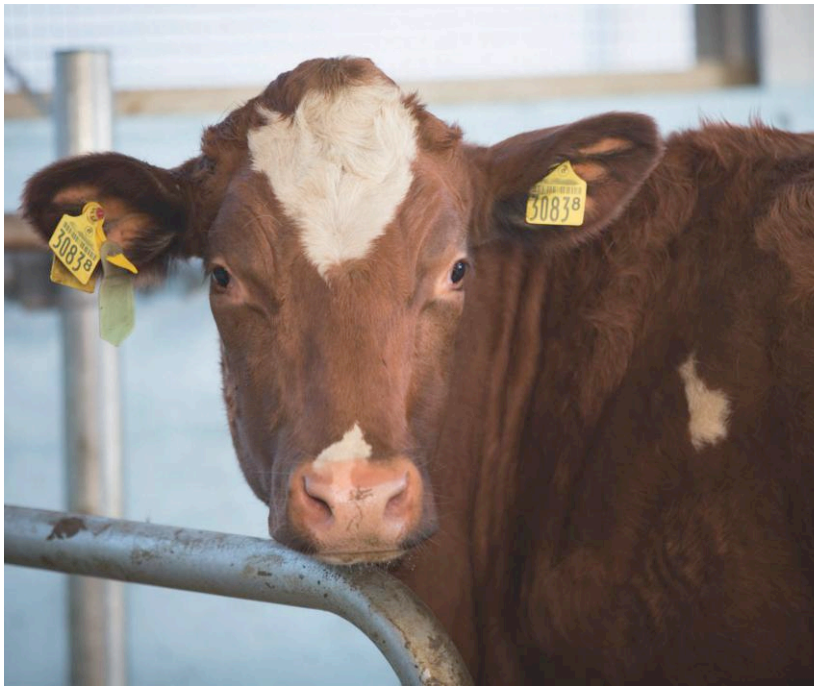
Het nadeel van dieren aanvoeren is, behalve het risico op ziekte-insleep, ook dat veehouders nooit hun beste dieren wegdoen, vertelt Kees. “Dus het duurt wel even voordat je ze weer op genetisch hoog niveau hebt. Je moet weer bij nul beginnen.” Dat resulteerde in een enorme productiedaling. Na twee jaar was hij weer terug op gemiddeld 7.000 liter melk per koe. “Dat heeft me zeer gedaan. Maar ik had een visie: ik wilde neosporavrij zijn.”

“Als ik nu honden door het weiland zie lopen, dan gaan m’n haren overeind staan”

Steeds als er een nieuw kalf werd geboren, stond Kees klaar om precolostraal, dus vóór de eerste biest, bloed te tappen om eventueel van de moeder overgenomen antistoffen uit te sluiten. Zo wisten ze zeker of het dier neosporavrij was. En zo niet, dan ging het kalf mee met de handelaar. Langzaam maar zeker verbeterde de gezondheid van de koppel.

Geen verrassingen

Frustrerend was dat hond Loekie waarschijnlijk de ‘dader’ was, alleen is dit niet te onderzoeken. Dus Loekie moest weg. Nanet kan zich dat nog goed herinneren. Ze heeft een bovenmatige

interesse in de ziekte neospora gekregen, al weet ze niet meer zo goed hoe dat destijds allemaal ging. “Ik weet nog wel dat er aan de keukentafel veel over werd gesproken.”
Nanet besloot later van neospora ook het onderwerp van haar profielwerkstuk te maken. Zo interviewde ze veehouders in de omgeving over neospora. Of ze wisten wat het was en of ze ook tankmelkonderzoek deden. Wat eruit kwam? “Je moet er goed over nadenken of je een hond neemt en regelmatig tankmelkonderzoek doen. Dan kom je niet voor verrassingen te staan. Als je dan toch graag een hond wilt, zorg dan dat deze nooit bij je koeien kan komen.”

Omslagpunt

Met dat tankmelkonderzoek was Kees al begonnen toen het probleem het grootst was en dat doet hij nog steeds. “Er was me verteld dat er een bepaald omslagpunt is. Dat als minder dan 15 procent van de koppel besmet is, je meestal een gunstige uitslag krijgt. Omdat ik ook bloedtapte kon ik dat in de gaten houden en het klopte precies.”

Dat zijn koppel nu weer gezond is, was eerst wel even wennen. “Handelingen, zoals het precolostraal bloedtappen, zaten in mijn routine. Nu hoeft dat niet meer.” En hoewel hij blij is met zijn huidige veestapel, heeft het probleem bij Kees diepe sporen achtergelaten. Dat blijft altijd. “Als ik nu honden door het weiland zie lopen, dan gaan m’n haren overeind staan. Gezondheid is alles. Je inkomen is voor 100 procent afhankelijk van die dieren, het is het hart van je bedrijf. Ik heb meegemaakt dat het wegvalt en ik denk: wees er nou zuinig op.” ■